

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Венета Дойчева Иванова, НАТФИЗ „Кр. Сарафов”,

област на висшето образование Изкуства, направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност „Театрознание и театрално изкуство”

за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност „Театрознание и театрално изкуство”

с кандидат Стефания Георгиева Георгиева и дисертационен труд:

„Концепции за пластическото обучение на актьора от края на ХХІ век“

Дисертацията е съсредоточена върху един важен елемент от обучението на актьорите в съвременния свят – пластическото умение. Авторката пристъпва към темата, водена от изследователското желание да проучи актуалното състояние на този проблем, но и да съчетае своите собствени натрупвания в полето на педагогиката и на авторския театър. В биографията на Стефания Георгиева се преплитат различни професионални квалификации. Дипломирана актриса за куклен театър, магистър по съвременни танцови техники, основател и двигател на АТОМ театър, инициатор и продуцент на инициативи в сферата на танца, лектор и ръководител на многобройни работни ателиета, срещи и семинари ориентирани към танца, личното усъвършенстване и овладяване на нови професионални умения – всичко това сочи, че научното изследване, което тя предлага е плод на дългогодишна работа като творец и педагог. Още една линия на научна мотивация е ясно заявена в дисертацията. Това е амбицията да се осмисли съвременната практика в обучението на актьори, които макар и да не са специализирани в движенческия или танцовия театър, трябва да владеят инструментите на пластическото присъствие на сцената и да впишат пластическото мислене в цялостната художествена интерпретация на персонажа. Многогранната професионална подготовка и реализация на Стефания Георгиева са солидната база, от която тя тръгва към темата на своето изследване.

Авторката ясно очертава границите на проучването, обекта, предмета и целите, както и формулира работни хипотези, относно резултатите от изследването. В началните

страници тя лансира идеята, че интензивно променящият се съвременен театър, променя и изискванията към актьорите, което предполага и критично преосмисляне на посоките в обучението им. Тя подчертава, че пластическата култура на професионалния актьор се формира в началото на неговата професионализация, но и изисква усилия в продължение на цялата творческа кариера, което предполага както индивидуална готовност за усъвършенстване, така и обновяване на теоретичните и практически принципи, които всеки времеви период предполага.

Дисертацията се стреми да обобщи натрупания в това поле опит, като постави акцент върху най-актуалните педагогически практики. Обхватът на проучването е ориентиран към най-значимото в международен план и към състоянието на проблема в български условия. Тук е и една от най-важните и ценни характеристики на дисертацията. Тя е плод на задълбочено запознаване с идеите по отношение на концепциите за пластическото начало в театралния процес, особено ярки и значими в исторически план в 20 век. Синтезирано са представени фигури като Йежи Гротовски и Еуженио Барба (с акцент върху експресивността и културната стойност на тялото в театралното изкуство); влиянието на Франсоа Делсарт и танцовото изкуство и модерния танц и обучението по движение на актьора както в Европа, така и в Америка; приноса на Емил-Жак Далкроз и неговата система Евритмика . „Родословното дърво на театралната педагогика“ на Андрю Дейвидсън е централна тема на втората част и чрез него са проследени четири основни направления: руско-полското, водещо от Сергей Волконски към К.С. Станиславски, Всеволод Мейерхолд и Йежи Гротовски; френското направление, свързано с Жак Копо, Сюзан Бинг, Етиен Декру и Жак Льокок; англо-германското, включващо Рудолф Лабан и Ят Малмгрен и американското (театър и танц) с фигури като Марта Греъм, Ан Богард, Ричард Болеславски и Санфорд Майснер. Преходът между XX и XXI век е осмислен през преглед на развитието на танцовото изкуство и неговото влияние върху движенческия тренинг на актьора с акцент върху обучителните практики и подходи, свързани с телесните системи. Разгледани са актьорският тренинг “Гледни точки” (Viewpoints), разработен от американската режисьорка Ан Богарт, анализите на движението на Лабан, Лабан/Малмгрен и Лабан-Бартениеф и зараждането на понятието Соматични практики. Соматичните практики и тяхното влияние върху актьорското пластическо обучение от края на XX и началото на XXI век са осмислени чрез възгледите на авторитетни творци като Джоузеф Пилатес, Фредерик М. Александър, Ида Ролф,

Ирмгард Бартениеф, Моше Фелденкрайс, Моника Паньо и Бони Бейнбридж Коен, чиито методи оказват ключово влияние в областта на соматичното движение.

В тези страници дисертацията все по-убедително разгръща сложната мрежа от елементи, които се пресичат или докосват, но имат отношение към най-фината материя на органичното в личността на актьора. Авторката успява да представи дестилат от въпроси, на които обучението трябва да отговори. Тук особено важни са понятията тяло, форма, движение, натоварване, стабилност-мобилност, пространство, жест, архитектура, дишане, темпо и още много други, които визират различни компоненти от физиката, но и от функционирането на тялото. Още по-значимо е и отношението, изказано от проучените авторитетни автори и осмислено от авторката като извод - съсредоточаване на вниманието към психосоматичния аспект на творческата личност на актьора и нуждата от подход в обучението, който да разгърне автентичността и оригиналността и на двата принципа – духовното и физическото начало. Авторката подчертава, че техниките и тренингите сами по себе си не са подход към актьорската задача, нито пък универсално средство за професионализация. Те са проследени като авторски варианти на една основна цел – изработване у актьора на самостоятелен комплекс от умения и навици за опознаване, сближаване и сдобряване със собственото тяло, за да бъде то максимално успешно използвано като уникален авторски инструмент.

Четвърта и пета глава от дисертацията предлагат анализ на педагогическите подходи в български и международен план. Тук историзиращите проучвания се утаяват в критично отношение към най-продуктивното в полето на пластическото обучение с днешна дата. Без да бъде специално подчертавано, но с очевиден ефект на изстрадано знание, Стефания Георгиева обобщава както личния си опит (студентка, преподавател, артист, изследовател), така и равносметката на активните специалисти. Тя прави дисекция на учебните дисциплини (заглавия, съдържание, продължителност, място в цялостния учебен план, форма на провеждане) и сравнява практиките в няколко учебни заведения за обучение на актьори в България и Европа. Открити са разликите, осмислени са връзките на всяка школа с националния контекст и педагогическа традиция.

Най-важните наблюдения от това проучване са изложени в „Структура на учебна програма за движенчески тренинг на студенти по актьорско майсторство за драматичен театър“ (стр. 149 от Дисертацията), която описва стъпките, чрез които обучението по актьорско майсторство за драматичен театър би могло да интегрира системно

психомоторно упражняване на познание и овладяване на тялото. Изводът, който е направен: „По същество, обучението на актьора следва да бъде структурирано като мащабна мозайка от взаимосвързани модули, които заедно оформят завършена картина на актьорските компетенции. Съвременното пластическо обучение на актьора трябва да бъде преосмислено през призмата на различни гледни точки, като централна роля в това играе психотехниката – връзката между вътрешната техника на актьора и физическата му експресия, както и обогатяването на неговите телесни изразни средства.“ (стр. 27 от Автореферата).

Дисертацията е несъмнено необходимо и полезно изследване, което допринася за осъвременяване на изходните позиции в обучението на актьора. Проучването е несъмнено авторски труд, изложението е организирано в ясна, логически добре построена структура. Авторката познава в детайли изследваната материя, както и притежава добра театрална култура.

Всички необходими условия, свързани с публичната защита са изпълнени. Дисертационният труд е с обем 179 стр., обширна библиография на английски и на български език, приложения (интервюта), таблици и визуални схеми. Авторката посочва една студия и две научни публикации по темата на дисертацията.

Заклучение: Изказвам становище, че на Стефания Георгиева може да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

Гласувам с ДА.

.....

/проф. д-р Венета Дойчева/